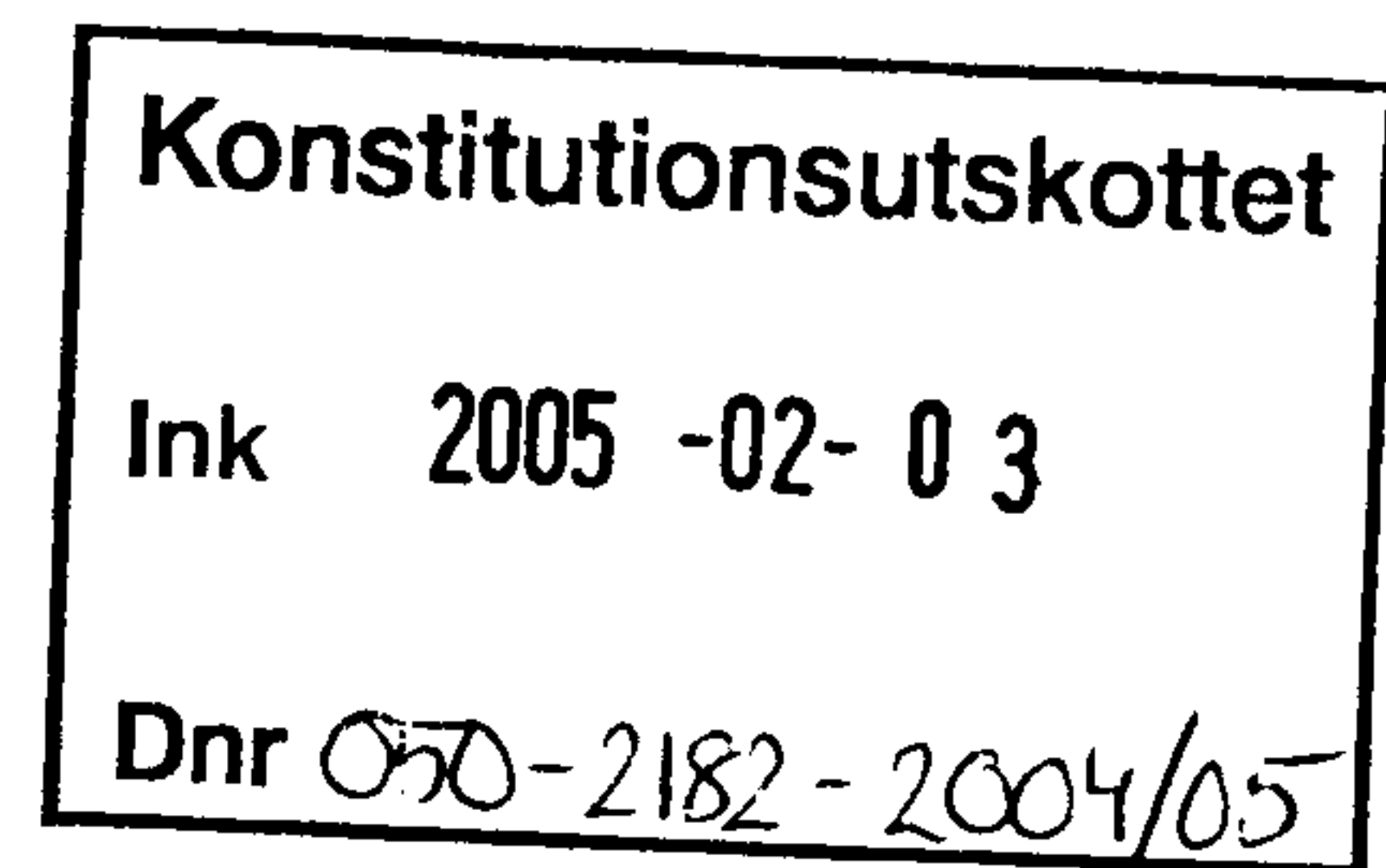

Stockholm 2005-02-03

Konstitutionsutskottet

Anmälan av statsrådet Leif Pagrotsky

Härmed anmäler jag statsrådet Leif Pagrotsky till granskning av konstitutionsutskottet för felaktig ägarstyrning av det statliga företaget Vattenfall AB. Granskningen bör inriktas på regeringens bristande styrning av Vattenfall i förhållande till riksdagens återkommande ställningstaganden i flera viktiga principiella frågor. Denna KU-anmälan föranleds av tidigare näringsminister Leif Pagrotsky's underlåtenhet att agera i samband med Vattenfalls expansion i Tyskland under de senaste åren. Regeringens bristande ägarstyrning som uppdagades i samband med den affären är åter aktuell i samband med Vattenfalls planer på att expandera i Danmark. Jag har tidigare anmält nuvarande näringsministern Thomas Östros för den aktuella styrningen och anser att det är viktigt regeringens agerande under en längre tid granskas eftersom den bristande ägarstyrningen av de statliga bolagen verkar ha blivit tradition.

Näringsministern och regeringen bröt mot riksdagsbesluten att Vattenfall ska vara en del av omställningen av energisystemet.

Regeringen har gett Vattenfall en ledande roll i omställningen av miljö- och klimatpolitiken. Enligt återkommande riksdagsbeslut 1997 och 2002 är Vattenfalls aktiva medverkan av avgörande betydelse för omställningen av energisystemet. Senast i årets regeringsförklaring sade statsminister Göran Persson att "en sammanhållen klimat- och energipolitik utvecklas. Vattenfall ska ta en ledande roll i omställningen till förnybar energi."

Trots detta så har regeringen under flera år underlåtit att se till att Vattenfall uppfyller de miljöpolitiska målen. Riksrevisionen har kritiserat regeringens bristande styrning i rapporten "Vattenfall AB – uppdrag och statens styrning." (RiR 2004:18).

Regeringen har fått kritik för sin bristande ägarstyrning vilket har möjliggjort Vattenfalls investeringar (cirka 70 miljarder) i tysk kolkraft.

När nu Vattenfall lägger bud på ytterligare kolkraftföretag så underlåter regeringen ånyo att reagera. Detta påvisar ytterligare regeringens underlåtenhet att bedriva aktiv ägarstyrning av Vattenfall. Det här är ett problem som funnits under längre tid.

Regeringen bröt mot grundlagen

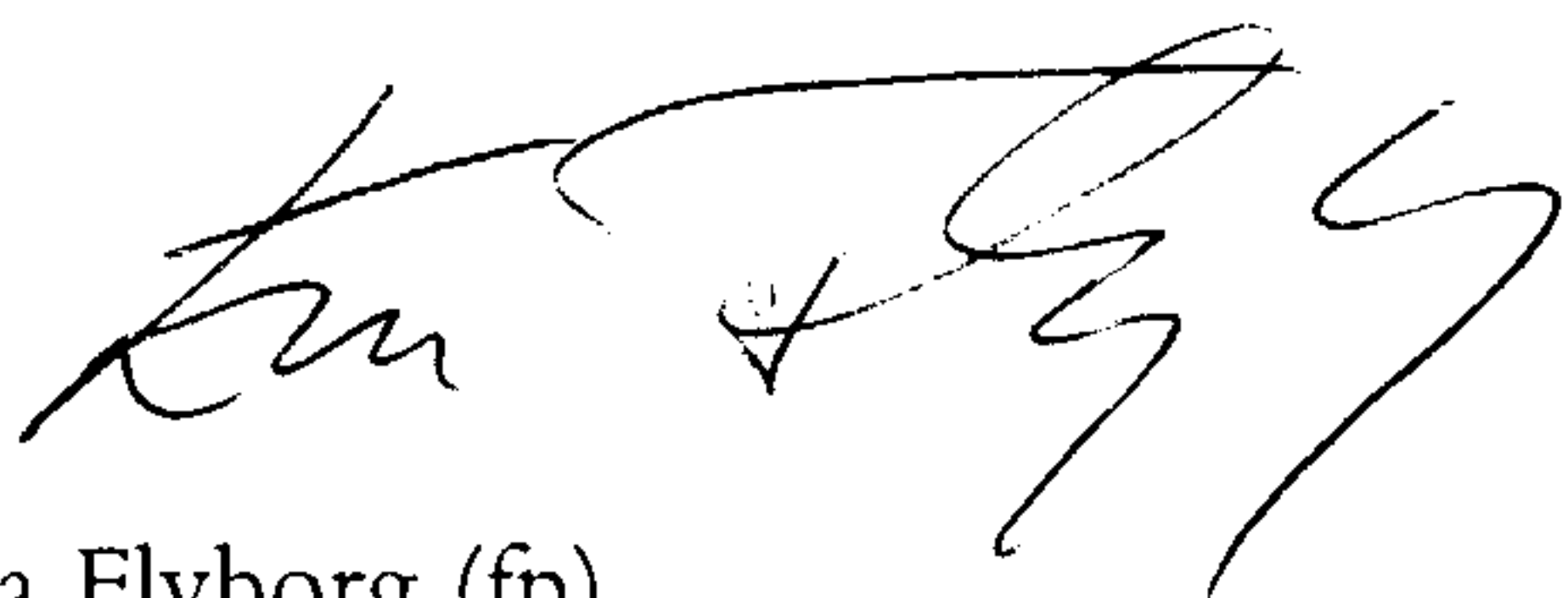
Regeringen borde ha underställt Vattenfalls expansion ett särskilt ställningstagande från riksdagen. Expansionen i Tyskland var en väsentlig förändring av Vattenfalls inriktning. Grundlagen är entydig på detta område. Enligt Regeringsformen 9 kap. 8-9 §§ har regeringen endast ett förvaltningsmandat för de statliga bolagen. Det innebär att regeringen ska höra riksdagen vid väsentliga förändringar i inriktning och ekonomi för de statliga företagen.

Riksrevisionen konstaterar i sin granskning av Vattenfall (RiR 2004:18) att "beslutet om expansionen i Tyskland handlade om en så väsentlig ändring i bolagets verksamhetsinriktning att den borde ha föranlett ett formellt ställningstagande från ägarförvaltningen. Inför liknande beslutssituationer för statligt helägda bolag bör ägarförvaltningen eller styrelser i dessa bolag verka för ett formellt ställningstagande vid förändrad inriktning". I grunden var Vattenfalls expansion i Tyskland en fråga för riksdagen. På samma sätt är den nu aktuella frågan om Vattenfalls planer på att expandera i Danmark en fråga för riksdagen.

Regeringen underlät att ta upp frågan om Vattenfalls expansion i Tyskland. Affärens omfattning och inriktning borde ha föranlett att beslutet underställdes riksdagens prövning.

Omöjligt att spåra regeringens ägarstyrning av Vattenfalls expansion i Tyskland.

Riksrevisionen har begärt att regeringen ska utveckla den formlösa styrningen av de statliga bolagen så att det i efterhand går att kontrollera beslut om inriktning av de statliga bolagen. Regeringen fick mycket kritik för att transparensen och spårbarheten var undermålig i samband med Vattenfalls investeringar i Tyskland. Det är av stor betydelse att regeringens agerande i samband med Vattenfalls expansion i Tyskland granskas. Den nya näringsministerns uttalanden i samband med Vattenfalls bud på Elsam tyder på att dialogen mellan regeringen och den verkställande ledningen för Vattenfall måste ifrågasättas.

Eva Flyborg (fp)